
Komentari akcionog plana

Miša Žunić <misazunic@nadlanu.com>

Sun, Dec 14, 2008 at 20:45

To: komentari@mtid.gov.rs

КОМЕНТАРИ НАЦРТА АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА У ПЕРИОДУ 2006-2010

1. После више од две године од усвајања Стратегије развоја телекомуникације мислим да би имало пуно смисла да Акциони план полази од резултата остварених у реализацији зацртаних циљева, односно ефикасности мера предвиђених Стратегијом. У том смислу предлажем да се Акционим планом предвиди да прва тачка буде:

1. Оцена досад остварених резултата и мера предвиђених Стратегијом. Носилац ове активности – МТИД, а рок јануар 2009. године.

2. Из текста Нацрта акционог плана (у даљем тексту АП), а нарочито његове тачке 1, би се могло закључити да се по истеку периода важења садашње Стратегије, не предвиђа доношење нове Стратегије развоја телекомуникација, већ само Стратегије развоја електронских комуникација. Имајући међутим у виду да ће се после 2010 године и очекиване демонополизације у највећем делу телекомуникација, њихов развој одвијати у, за нас потпуно новим условима, који претходном Стратегијом нису озбиљније третирани, још у периоду пре 2010. године требало би извршити могуће припреме да се рад у очекиваним новим тржишним условима одвија са што мање потреса. Одговарајућа усмерења у том смислу требало би да да нова Стратегија развоја телекомуникација, а и сама Стратегија развоја електронских комуникација морала би да буде заснована на предвиђањима укупних кретања у телекомуникацијама. С тим у вези предлажем да се тачка 1 нацрта АП допуни и да гласи:

Стварање услова за даљи развој телекомуникација и е-друштва у РС у периоду 2010-2014.
Носилац и рок би остали непромењени.

3. У оквиру тачке 2. Унапређење регулаторног оквира, предлажем следеће допуне и измене:

3.1 - **Измене и допуне постојећих закона о планирању и изградњи и телекомуникацијама, носилац МТИД, рок други квартал 2009.**

3.2 - **Израда предлога за доношење сета правилника о градњи (од значаја за телекомуникације), носилац МТИД, рок други квартал 2009.**

3.3.- **Стандардизација:**

- **дефинисање техничких карактеристика телекомуникационих мрежа, система и опреме која се уграђује у мреже;**

- **доношење упутстава и правилника који се односе на изградњу и експлоатацију телекомуникационих мрежа и објеката, носилац РАТЕЛ, задатак сталан, у складу са годишњим планом РАТЕЛ.**

3.4. – **Заштита корисника:**

- **Утврђивање техничких и других стандарда квалитета сервиса које реализују поједини оператори;**

- **Утврђивање обавеза прометних (трговачких) организација у контексту заштите корисника, носилац РАТЕЛ, задатак сталан, у складу са годишњим планом РАТЕЛ који треба усвојити у првом кварталу сваке текуће године.**

Такође предлажем раздвајање у делу последње тачке постојећег Нацрта, у смислу израде посебних **правилника: 1. за утврђивање услова за избор оператора, односно 2. Правилника за преносивост бројева.**

Наведене допуне и измене предлажем из следећих разлога:

- У вези са тачком 3.1, а уз пуну подршку ставовима које је током Јавне дискусије у Београду изнео проф. Пауновић, износим и следеће: Постојећи закони (Закон о планирању и изградњи – ЗОПИ и Закон о телекомуникацијама ЗОТ) су у погледу надлежности министарства и РАТЕЛ потпуно неусаглашени. Ово се посебно односи на давање сагласности на пројекте (обавезна тех. Контрола, ЗОПИ, - контрола усклађености – ЗОТ, издавање одобрења за изградњу, технички пријем објекта - контрола усклађености, употребну дозволу и сл.). Поред тога релевантни правилници РАТЕЛ не дефинишу ни врсту пројекта на које се контрола односи, уопште не говоре о претходним радовима и студијама које предвиђа ЗОПИ и сл. Сам ЗОПИ, чињеницом да му је садржај прилагођен пре свега иградњи грађевинских објеката, не уважава у довољној мери неке специфичности у вези са телекомуникационим објектима. Одговарајуће допуне и корекције у том смислу такође би допринеле скраћивању процедуре прибављања релевантних одобрења. (уколико прихватите овај предлог, радо ћу вам доставити конкретне примедбе на текст Закона).
- У вези са тачком 3.2, *Доношење правилника о градњи*, може се констатовати да у постојећој регулативи, која би требало да се односи на различита правила која се морају примењивати у изградњи, постоји низ недостатака, односно неусклађеност са савременом праксом и потребама. Иако се ова правила не односе увек директно на саме телекомуникације, њихово непостојање има велики утицај на успоравање изградње и повећање трошкова и у телекомуникацијама. На ову чињеницу делимично је указано и током Јавне дискусије у Београду. Недостајућа правила би се у основи могла сврстати у две групе: Техничке услове за примењене материјале и обавезујуће стандарде изградње; Услове даваоца дозволе којима се обезбеђује усклађеност изградње различитих извођача. У односу на телекомуникације ова правила добијају додатно на значају чињеницом да се у скорој будућности може очекивати рад великог броја различитих оператора, са великим бројем сервиса, а који не претпостављају само постојање и коришћење телефонске мреже. Техничким условима и правилницима који се односе на стандарде изградње требало би на пример дефинисати: врсте материјала и начин покривања тротоара у којима се очекује полагање електричних и телекомуникационих каблова; правила изградње кабловске канализације и ровова које ће, у условима демонополизације, користити различити оператори; правила изградње техничких канала и кућних инсталација у стамбеним и пословним зградама, а са циљем да се различитим операторима и корисницима омогући несметан приступ и након завршетка изградње и сл. Правилницима, односно унапред дефинисаним условима даваоца одобрења за изградњу треба обезбедити већи степен синхронизације изградње различитих инвеститора, а са циљем минимизирања трошкова и избегавања непотребних накнадних раскопавања и рушења. Обавезу инвеститора о достави документације о изведеним радовима треба поопштрити. Овим правилницима треба такође утврдити и начине регулисања одржавања (на пр. кабловске канализације), финансијских обавеза и друго, а у вези са међусобним односима различитих корисника исте инфраструктуре. Како се ради о сложеној проблематици која поред осталог захтева и учешће већег броја стручњака различитог профила, предлаже се да се, уз неопходне консултације, до другог квартала утврди само сет докумената које треба донети и дефинишу носиоци њихове израде.
- У вези са тачком 3.3, *Стандардизација*, може се констатовати да у области телекомуникација у Србији већ десетак година постоји озбиљан застој. Тај посао био је у надлежности Заједнице ЈПТТ и као резултат тога настале су стотине различитих прописа који су представљали велику помоћ у раду свих структура и појединаца. Постепеним гашењем ЗЈПТТ у 90-тим годинама, активност доношења телекомуникационих стандарда практично је замрла и данас се тиме, у ограниченом обиму бави само Институт за стандардизацију (наследник ЈУС). Иако се део прописа

које је донела ЗЛПТТ и даље примењује, чињеница да је од њиховог доношења протекло најмање десет, али и знатно више година, недвосмислено указује на њихову застарелост и превазиђеност. Сам РАТЕЛ, који међу својим најзначајнијим активностима предвиђа обавезу различитих контрола усклађености са прописаним стандардима и нормативима, углавном нема одговарајућу листу стандарда на које би контрола требало да се односи! Уопштено позивање на ITU и ETSI стандарде у неким од докумената РАТЕЛ, без њиховог конкретног навођења и груписања по одређеним технологијама и сервисима свакако није довољно. Релевантни домаћи прописи, односно одговарајућа упутства и правилници који се односе на изградњу и експлоатацију, готово да се не помињу.

Имајући у виду изнето, предлажем да се у Акциони план укључи обавеза систематског доношења српских стандарда, који могу бити и у потпуности преузети од међународних институција. преведени, или у енглеском оригиналу, , али свакако груписани по областима, везани за одређену технологију или сервис. Стандарди морају бити једноставно доступни свим корисницима. Како је број ових стандарда огроман, а посао у великом заостатку, предлажем да РАТЕЛ сачини план њиховог доношења.

- У вези са тачком 3.4, *Заштита корисника*, може се констатовати да је садашњи степен заштите корисника недовољан и, чак и тамо где неки документ о томе постоји, више декларативан. Ово се пре свега односи на непостојања адекватних стандарда квалитета сервиса, који би представљали реалну обавезу за све који пружају телекомуникационе услуге, односно поседују мреже и средства преко којих се одвија јавни сервис. Осим строго техничких, поменути стандарди квалитета морали би да укључују и обавезе: периодичних мерења, критеријуме расположивости, времена отклањања сметњи, постојања корисничких сервиса и сл. Што се тиче трговачких организација и обезбеђењу заштите корисника у том домену, треба инсистирати на примени постојећих домаћих стандарда, односно донети нове, специфичне стандарде тамо где постојећи не одговарају. И све напред наведено треба да буде сталан задатак РАТЕЛ.
- 4. У погледу тачке 4, Реализација универзалног сервиса, поред предложених активности предлажем и активност, ***Утврђивање плана, начина и динамике реализације универзалног сервиса на целој територији Србије, носилац РАТЕЛ, први квартал 2009.***

Образложење: поред већ предложених активности неопходна је и конкретизација реализације у смислу, ко ће и када имати обавезу реализације на одређеној територији, како ће се делити средства прикупљена у Фонду и сл.

- 5. У вези са тачком 5, Развој телекомуникационе инфраструктуре, неспорно је да потпуна дигитализација мреже мора да представља основни, на жалост временски стално померан циљ (очекујем да у оцени стања реализације Страт. Плана и одговорности претходног руководства Телекома буде више речи). Иако је Србија данас (чак и без Космета) у погледу степена дигитализације убедљиво последња међу бившим југословенским републикама (на пр. Хрватска је своју мрежу потпуно дигитализовала пре више од десет година), ограничавање само на један задатак не одговара потребама и стању. Уместо предлагања низа других активности предлажем да аутори АП још једном погледају све циљеве постављене у Стратегији и да међу њима изаберу оне чија би реализације могла да значајно допринесе развоју телекомуникационе инфраструктуре.
- 6. Уколико усвојите мој предлог изнет под 2., Тачка 6 би била у потпуности покривена Стратегијом развоја телекомуникација и е-друштва.
- 7. Нејасно је шта би у оквиру тачке 11. Нацрта, требало да представља "Акциони план за ефикасно коришћење телекомуникационе инфраструктуре...". Чини се да је наведено потпуно супротно духу конкуренције, приватизације и сл. (и више подсећа на

партијске акционе планове из других времена). (Сличан призвук има и јавној дискусији изречени апел да се користи (потпуно неискоришћена) мрежа ЕПС. Најпре је потрошено двадесетак милиона евра "друштвених пара", а сада чујемо да мрежу нема ко да користи?!).

8. Сматрам да тачку 11 Нацрта, у оквиру активности "Формирање катастра телекомуникационе канализације" треба знатно проширити пре свега следећим активностима:

- *формирање базе података укупних телекомуникационих капацитета у Србији;*
- *формирање базе (локалних база) укупне подземне инфраструктуре (водовода, канализације, електромреже, гасовода, телекомуникација и сл.),*
- *ажурирање геодетских подлога, просторних и детаљних урбанистичких планова, неопходних за планирање и пројектовање телекомуникационе инфраструктуре.*

Поред наведених у Нацрту, у ове активности треба да буду укључена и друга министарства.

9. Поред свих предложених циљева, предлажем укључење још једног: **Образовање**

Овај циљ предлажем као незаобилазан део напора да се обезбеди перманентно образовање у процесу достизања "друштва заснованог на знању" (knowledge based society).

У оквиру овог циља предлажем следеће посебне активности:

- *стално ажурирање програма свих образовних институција у смислу припрема за укључење у е-друштво;*
- *организација образовања одраслих, односно запослених;*
- *промоција нових, напредних сервиса карактеристичних за е-друштво (у овом домену пре свега мислим на телеедукацију, телерад, телемедицину и сл).*

Такође мислим да је први квартал 2009. г., као рок за реализацију превеликог броја озбиљних задатака које треба да реализује РАТЕЛ, без обзира на ургентност њиховог решавања, прекратак. Тако постављени рокови обично резултирају продукцијом папира који својом формом испуњавају задатак, али нас у смислу конкретне реализације објективно удаљавају од циља. Мислим да те рокове треба још једном преиспитати, односно, неке од њих, померити за каснији термин.

Миливоје Жунић,
дипл.ел.инж. у пензији
тел.011 3086007, e-mail: misazunic@nadlanu.com

Напомена: део мојих коментара резултат су сазнања до којих долазим као члан Комисије за полагање стручних испита, односно члан једне од комисија при Институту за стандардизацију
